

SPRAWOZDANIE Z SEMINARIUM W CYKLU *BADANIA NAUKOWE*: „WIEDZA NAUKOWA ON-LINE. NARZĘDZIA INFORMATYCZNE DO ZARZĄDZANIA WIEDZĄ”

Magdalena Brewczyńska, Kujawsko – Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli we Włocławku

Opublikowano 03.10.2012

27 września 2012 r. odbyło się seminarium w cyklu *Badania naukowe*: „Wiedza naukowa on-line. Narzędzia informatyczne do zarządzania wiedzą”. Organizator spotkania – Centrum Promocji Informatyki podczas IV edycji seminarium postawiło przed spotkaniem główny cel, jakim było zapoznanie uczestników z tematyką dostępnych narzędzi informatycznych służących do zarządzania wiedzą.

Seminarium rozpoczął wykład: **Rola informatyki w zarządzaniu wiedzą naukową i procesami badawczymi** autorstwa dr. *Witolda Staniszkisa (Rodan Systems S.A.)*, który zaprezentował Platformę Zarządzania Wiedzą jako wspólny zasób instytucji naukowo – badawczych. Wskazał na korzyści, które daje platforma: zautomatyzowanie zarządzania pracami badawczymi i ich wynikami, ułatwienie bezpośredniej wymiany informacji, usystematyzowanie zasobów wiedzy – tworzenie struktur, drzew kategoryzacji, folderów i metadanych, możliwość szybkiego wyszukiwania informacji na wiele różnych sposobów, tworzenie dowolnych powiązań pomiędzy zasobami – tzw. mapy wiedzy, łatwiejsze wykorzystanie posiadanych zasobów wiedzy, zautomatyzowanie przydziału zasobów, udostępnienie zasobów wiedzy na zasadzie uprawnień, możliwość śledzenia bieżącego stanu projektu, monitorowanie odchyleń od założonych parametrów, bieżącą kontrolę obiegu dokumentacji projektowej, zarządzanie pracą grupową oraz kontrolowanie publikacji wyników prac badawczych. Po tym wstępnym wprowadzeniu w tematykę narzędzi informatycznych do zarządzania wiedzą, podejście wykorzystujące kompetencje miękkie na funkcjonowanie systemu nauki zaprezentował dr *Emanuel Kulczycki (Instytut Filozofii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)* w prezentacji: **Wpływ Internetu na funkcjonowanie systemu nauki akademickiej w Polsce. Nowe modele komunikowania naukowego. Blogi, serwisy społecznościowe, korespondencja i ich funkcje w obiegu informacji i opinii**. Wykładowca za pomocą nakreślenia tła historycznego nauki odniósł się do nauki współczesnej – jej uwarunkowań i możliwości oddziaływania na społeczeństwo. Następnie postawił pytanie dotyczące stosowania nowych technologii: Po co korzystać z nowych narzędzi? Odpowiedź na tak postawione pytanie zobrazował swoimi doświadczeniami z wykorzystania mediów społecznościowych. Omówił także ekosystem Google Scholar, Akademię.edu oraz uczelnie wyższe funkcjonujące w mediach społecznościowych. Wykład dr. Emanuela Kulczyckiego wywołał ożywioną dyskusję wśród uczestników seminarium, którzy zwrócili uwagę na granice upubliczniania wiedzy naukowej. Pojawiły się jednak głosy, iż należy dążyć do obiektywizacji i otwartości wykorzystującej możliwości współczesnych technologii.

Kolejna prelegentka *Justyna Siwińska (Klaster ICT Pomorze Zachodnie)* w wykładzie **Unijne narzędzia on-line, wspomagające dostęp do wyników badań naukowych** omówiła: sieć badawczą usprawniającą kontakty między naukowcami - GÉANT; partnerstwo na rzecz Zaawansowanych Technologii Obliczeniowych w Europie PRACE; wspólnotowy Serwis Informacyjny Badań i Rozwoju CORDIS; Portal OpenAIRE - infrastruktura swobodnego dostępu do badań europejskich oraz działania Komisji Europejskiej na rzecz poprawy dostępu do europejskich informacji naukowych na podstawie inicjatywy "Horyzont 2020". W swoim referacie odniosła się do rozwijania infrastruktury badawczej i e-infrastruktury, w szczególności służącej do popularyzowania wyników badań naukowych, która należy do priorytetów inicjatywy „Unia Innowacji”. Wskazała na fakt, iż narzędzia on-line, umożliwiające dostęp do wyników badań naukowych, pozwalają: konkurować europejskim naukowcom na arenie międzynarodowej, rozwijać współpracę naukową na globalną skalę, wspierać

proces komercjalizacji wiedzy i transferu technologii oraz zwiększać konkurencyjność europejskiej gospodarki.

Dr Jolanta Przyłuska (Instytut Medycyny Pracy w Łodzi, Dział Zarządzania Wiedzą) odniosła się w kolejnym wykładzie: **Repozytoria Open Access a dostęp do wiedzy. Polityka UE wobec udostępniania wyników badań naukowych** do zarządzania wiedzą i badaniami naukowymi w instytucji naukowej poprzez repozytoria OA. Zwróciła uwagę na fakt, iż w Polsce idea otwartego dostępu do wiedzy realizowana jest głównie poprzez biblioteki cyfrowe. Powstają też repozytoria zawierając w większości publikacje naukowe, otwarte zasoby edukacyjne, cyfrowe kolekcje książek udostępnianych publicznie. Prelegentka na podstawie działań związanych z budowaniem otwartego repozytorium dziedzinowego dla Sieci Doskonałości ECNIS (Environmental Cancer Risk, Nutrition and Individual Susceptibility) omówiła inicjatywę utworzenia odpowiedniej platformy wymiany wiedzy dla kilkunastu europejskich ośrodków naukowych zajmujących się badaniami nad rakiem środowiskowym oraz jego uwarunkowaniami związanymi z dietą i czynnikami genetycznym, podjętą w Instytucie Medycyny Pracy w Łodzi 2007 r. W tym celu Repozytorium zostało zaplanowane jako archiwum OA różnorodnych dokumentów powstających w czasie realizacji projektu, a następnie miało służyć dalszemu gromadzeniu i szerokiemu udostępnianiu publikacji o tematyce związanej ze środowiskowym narażeniem na raka. Zarządzanie wiedzą w Instytucie Medycyny Pracy realizowane jest poprzez wdrożenie narzędzi umożliwiających utworzenie infrastruktury usprawniającej procesy zarządzania posiadanymi zasobami, w ramach projektu „Praca, Zdrowie, Środowisko – platforma informatyczna do efektywnego zarządzania wiedzą i badaniami naukowymi”. Platforma integruje naukowców, realizowane przez nich badania i powstające publikacje. System tworzą następujące elementy: baza pracowników naukowych (profile pracowników naukowych), baza projektów badawczych, baza publikacji, zaawansowany system portalowy, który pomoże udroźnić procesy biznesowe oraz współdzielić zasoby i informacje, system komunikacyjno-pocztowy. Jako podsumowanie wykładu dr Jolanta Przyłuska stwierdziła, że w wyniku wdrożenia projektu powstaje infrastruktura umożliwiająca dostęp do zasobów wiedzy, publikacji, wyników badań naukowych, baz danych pracowników naukowych oraz repozytorium dokumentów.

Dominika Czerniawska (Interdyscyplinarne Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego UW) zaprezentowała wykład: **Wdrażanie otwartego dostępu do treści naukowych: przegląd istniejących rozwiązań i możliwości w Polsce**. We wstępie prelegentka odniosła się do otwartego dostępu na świecie i w Polsce. Następnie omówiła dostęp do treści naukowych, tradycyjne modele udostępniania treści, zmianę statusu treści naukowych – w obliczu nowych typów publikacji, nowe sposoby udostępniania i co za tym idzie – zwiększenie się grupy odbiorców wykorzystujących treści naukowe i sposoby ich wykorzystania. Wskazała także na fakt, że rozwój technologii związanych z udostępnianiem treści naukowych – pozwala na lepsze i tańsze dzielenie się wiedzą. Postulowała także budowę spójnej i otwartej architektury; ustanowienie współpracy i interoperacyjności z innymi e-infrastrukturami; oferowanie przydatnych i innowacyjnych ‘produktów’ i uczynienie ich dostępnymi i znanymi; budowę infrastruktury dla otwartych danych za pomocą polityki otwartości. Pani Dominika Czerniawska odniosła się także do zastosowania zaleceń Komisji Europejskiej dotyczącej otwartego dostępu w Polsce i otwartych mandatów. Na zakończenie swojego wystąpienia wskazała na sposoby wykorzystania istniejącej i powstającej w Polsce infrastruktury we wdrożeniu otwartego dostępu do treści naukowych.

Seminarium zakończyło wystąpienie *dr. Henryka Hollendra (Uczelnia Łazarzkiego)*: **Wykorzystanie platformy SYNAT w przyszłej organizacji nauki w Polsce**. Prelegent w swoim wystąpieniu wskazał na osobliwości informacji w Polsce; rozległość inicjatyw, trudności z kończeniem tych inicjatyw, a także nakreślił tematykę rekatalogowania i napełnienia katalogów, digitalizacji określonych typów zasobów. Podkreślił brak niektórych funkcji (ILL, zdalny dostęp). Odnosił się do centralizacji digitalizacji poprzez oprogramowanie i naśladownictwo zagraniczne zamiast poprzez zarządzanie i współpracę. Zaś rozproszone źródła finansowania, przewaga ilościowa materiałów z domeny publicznej, niedorozwój repozytoriów instytucjonalnych wywołała temat reformy nauki opartej o wskaźniki naukometryczne. Następnie wykładowca zaprezentował platformę Synat – jej

zadania informatyczne, architektoniczne, prawno-ekonomiczne. Wskazał także nowe tendencje w nauce: pojawia się analiza wielkich ilości danych; zaczyna funkcjonować „zbiorowa inteligencja” oraz następuje powrót amatorów, nauka zaś staje się nauką obywatelską/partycypacyjną (*open peer review*). Pojawia się otwarta współpraca oraz otwarte konkursy na rozwiązania. Wykładowca stawiał także pytania dotyczące archiwizowania, organizowania i udostępniania „wkładu do nauki”, jakim jest blog, forum, wiki itd. W podsumowaniu wystąpienia pojawiło się hasło „jedna platforma – jedno przeszukiwanie”, które powinno obejmować m.in.: zasoby otwartego Internetu, polskie bibliografie naukowe, repozytoria naukowe, zawartość katalogów bibliotecznych, niepiśmienne dobra kultury.